

volt hajdar-
a bölényt,
ízta, kinyi-
vor-szarvas
ordul elő a
vég király-
az amster-
erről nincs
am. Orosz-
gában meg
márv folyik
zá, közlöm
— **Hír**
hivatalhoz.
ntó Laci.
vasó-társad
adványnak
süggedned.
lat teszi a
. Örömmel
jtést. Csak
kora része
A kiadó-
etitek meg
ely könyv-
levélről a

hez.
it, szives-
b bekül-
ése fönn
a:
ona.
...
...
n postai
hivatalá-
54. sz.,
ivatala.

en.

KIS LAP

1903. október 11-én. Ára negyedévre 2 kor. Egyes szám ára 24 fillér. Megjelen minden vasárnap.

II. RÁKÓCZI FERENC.

(Mányoki Ádám eredeti festménye a szász király taschenburgi kastélyában.)

(Lásd a 230. lapon.)

Rákolti György utazása.

REGÉNYES ELBESZÉLÉS

IRTA

ABONYI ÁRPÁD.

HATODIK
FEJEZET
II.

(Folytatás.)

A »LOVAG« ur ajkain kedélyes mosoly játszadozott.

— Ha csak ez tartja önt vissza, mondotta könnyed hangon, akkor bátran helyet foglalhatnak ez urak az ebédlő közös asztalánál. Fájdalom, egyedül lesznek.

— Egyedül?

— Ugy van, uram, ismételte mosolyogva a kapitány, s apró szemével szaporán pislogatott. Fájdalom, egyedül, mert e gyönyörű nagy hajó, ez a szép fekete ördög, önöket kivéve, jelenleg senkit sem szállít.

— Lehetetlen!

— Valóban, ez lehetetlennek látszik, de ismétlem: fájdalom, így van. A veszteség, mely e miatt a »Negro« pénztárát éri, esinos kis összeget képvisel . . . jóllehet az is igaz, hogy hajóm, rendes körülmények között, nem foglalkozik személyszállítással.

— Az ön hajója ez?

— Igenis, az enyém! válaszolta némi büszkeséggel a tengerész. Megvásároltam egy hamburgi kereskedő-részvénytársaságtól, s most szállítási üzleteket kötök vele a világ minden része felé. Mindent elvállalok, amit csak lehet. Legjobban szeretem, természetesen, az úgy nevezett »fogas« üzleteket.

— Mit ért ön »fogas« üzleten? A csempészetet?

— Pihá, dehogy! válaszolta elutasítva a »Negro« hosszú ura. A csempészet apró embereknek való, silány foglalkozás. Az én foglalkozásom, helyesebben szólva: művészetem és veszedelmes ügyességem sokkal nagyobb célokat szolgál. Ezért alkalmazok esupa merő tanulatlan, durva, félvad marokkói arab kutyát a »Negro«-n és nem tanultabb európai matrózt, kik valamely valódi vagy képzelt sérelem megtorlása fejében például most is beáruhatnának az angol tengerparti hatóságoknak, hogy a szigorú tilalom és a cirkáló angol hadihajók kijátszásával fegyvert és löszert szállítok a Kongó mellé.

— Hogyan, uram? kérdezte örvendő meglepetéssel Rákolti. Ön a Kongóhoz tart?

— Ugy van, bölintott Cavalcanti lovag, miközben egy finom szivarra gyujtva, látható élvezettel fujta ki orrán keresztül az illatos füstöt. Remélem, hogy oda is jutok. Tudom, hogy ön is oda iparkodik. Azt is tudom — Bráz Drágutin útján, ki régi jó ismerősöm — hogy milyen célból ohajt behatolni a feketék közé. De figyelmeztetem, hogy most veszedelmesen rossz idők járnak odalemm minden fehér emberre, aki a tengerparttól husz kilométernél beljebb merészkedik.

— Mit törődöm én veszéllyel! kiáltotta felindultan az ifju. Az a fő, hogy odajussak. Uram! Végtelenül örvendek, hogy a véletlen az ön hajójára hozott.

— Részemről a szerencse! válaszolta lekötelező bókkal a kapitány. Szívesen elviszem önt, de nem hiszem, hogy a feladatot, melyet maga elé tűzött, sikerrel megoldhassa.

— Mindent megpróbálok és mindent merek!

— Mindez szép, de fölötte kétséges. Sőt majdnem lehetetlen! Azon a »sötét« földrészen, hová ön el akar jutni, röviddel ezelőtt — még talán két éve sincs — új néger állam alakult, mely nem csak a szomszédos törzsekkel, de az összes európaiakkal, főleg és természetesen a leginkább érdekelt angolokkal, ujjat húzott. Se szeri, se száma a már eddig is följegyezhető véres összeütközésnek. De még mennyi vér fog elfolyni . . . Mennyi vér!

— Engem semmi sem riaszt vissza!

— Elhiszem, uram, de az új birodalom ura: Dingán császár . . .

Rákolti fölkiáltott.

— Dingán! . . . mondja ön . . . Dingán!

A »Negro« parancsnoka nem értette a roppant felindulást, mely az ifju arcát e név hallatára elborította.

— Igenis . . . válaszolt fejével intve; az új állam: *Dingán császár birodalma*. Ezen a néven terjedt el hirtelen észak és dél felé. Az európai államok tengerparti, katonai, politikai és kereskedelmi hatóságai hivatalosan nem vesznek ugyan tudomást róla, de ez mitsem változtat a dolgon. Dingán császár létezik, az új birodalom létezik, s a vereségeket nem lehet hivatalosan meg nem történtekké tenni.

— Dingán . . . ismételte nagy izgatottsággal az ifju.

— Ugy látszik, uram, jegyezte meg a tengerész, hogy önt rendkívül érdekli ez a név?

— Rendkívül, kapitány, eltalálta! Atyám expedíciójának vezetőjét Dingánnak hívták és ha . . . talán . . .

Cavalcanti lovag elmosolyodott és fejét rázta.

— Nem valószínű, hogy az új birodalom *császára* valaha vezetője lett volna az ön atyjának. A vadak közt sok minden lehetséges, amit mi lehetetlennek tartunk, de, boesánat . . . az még a legislegsötétebb világrészben sem valószínű, hogy egy »kiszongó« (utmutató) néger birodalmat alapítson és császárrá legyen.

Rákolti belátta, hogy a hosszú Ritternek körülbelül tökéletesen igaza van. A gyanu azonban mégis ott maradt a szívében, hiába akarta kiirtani.

— A háborun kívül, melyet az új császár — mint mondám — összes szomszédaival folytat, számolnia kell önnek a földrész belseje felé indítandó fegyveres karaván költségeivel is, ami tekintélyes summára rug.

Rákolti legyintett a kezével.

— A pénz nem akadály.

— Sokba kerül; meg fogja látni . . . folytatta a tengerész, s apró szemei sunyi leskelődéssel tapadtak az ifju vonásaira.

— Akár mennyibe kerül! — hangzott a határozott válasz.

Cavalcanti lovag elégedetten szívtá be vékony ajkait, s nagy füstfellegeket boesátott szivarjából a levegőbe.

— All right! mondotta udvariasan; szerenesét kívánok, uram! Nem hiszem ugyan, hogy vállalkozását siker koronázza, az ön célja azonban oly tiszteletre méltó, hősies és annyira szép, hogy meghalni is érdemes érte.

A tengerész most elbuesuzott, előbb azonban még megjegyezte, hogy szeretné, ha Rákolti semmit sem találna feltűnőnek, amit utközben esetleg tapasztalni fog.

— Nagyon természetes — végezte be mosolyogva — hogy olyan hajóval, mint a »*Negro*«, nem parádézhat az ember a tengerparti hatóságok orra előtt. Ennélfogva úgy kell laviroznom, hogy a hivatalos kíváncsiságot lehetlenné tegyem. Más szóval: minél messzebb az összes szárazföldi partoktól! Megeshetik, hogy bujkálnom is kell . . . sőt nincs kizárva a futás lehetősége sem, de mindez ne aggassa önt. Arról van szó, hogy a »*Negro*«-n levő pár ezer fegyverről és a lőszerokről senkinek sem szabad tudnia, különben feltartóztatnak s az egész szállítmányt elkobozzák. E kellemetlen esetben természetesen ön sem kerülne el a vizsgálatot és bizony hetekig tartana, míg ártatlanságáról a hatóság meggyőződnek, s ön hét-nyolc heti idővesztéssel folytathatná útját.

— Még csak az kellene! riadt fel megütközve az ifju.

— Legyen nyugodt! intett nevetve a hosszú Ritter; nem fogom magamat elesípetni. Tíz nap múlva abban a helyzetben leszek, hogy önnek a Kongó torkolatától nyole kilométernyire, a déli »ambrizi« partokon, expedíciójához sikert és szerenését kívánhassak.

— Bizonyos ez, kapitány? kérdezte örvendő izgatottsággal az ifju.

— Bizonyos! felelte vidáman a tengerész és elbucszva, dolgai után látott.

(Folytatása következik.)

A SZABADSÁG-HARCZBÓL.

Hősi rege a Csiri-kompániáról.

Branyiszkónál vívta ki vitéz hírét a 33-ik zászlóalj a branyiszkói hegy-ormon, ahol az osztrák már sáncokat is hányt, ágyúkat állított fel s a győzelem biztos reményében önhittén várta a honvédsereg támadását.

A Csiri-kompániáról, amelyet négyszáz jámbor tót ujonczból verbuváltak össze, innen szállott szárnyra a hősi dicső rege. Guyon vezér a Csiri-kompániát rendelte a branyiszkói hegy támadására. Mert igazi ágyutöltelék számba számítottak ezek a tót legények. A biztos halál leselkedett rájuk. Ő utánuk fejlődtek a harcza a 33-ik zászlóalj kuruczai, majd a teljes támadó hadoszlop.

Az osztrák rémes ágyuzással fogadta a Csiri-kompániát. Mikor aztán a tótok visszafordultak e borzalmas pusztítás elől, Guyon vezér kartácsolt közéjük.

Belátta tehát a szegény kompánia, hogy csak a diestelen vagy dicső halál közt választhat. És újból rohamra indult. Hőslelkű tábori papjuk vezette őket. Most már a 33-ik zászlóalj is a segítségükre sietett ...

... A délutáni órákban már magyar had táborozott a Branyiszkó-hegy tetején. Regubeli, dicső hősök voltak!

APRÓSÁGOK A TERMÉSZET VILÁGÁBÓL.

Barátság macska és tyúk között. Egy londoni természettudományi ujság meglepő példáját beszéli el egy macska és tyúk között kifejlődött barátságnak. A tyúk a mult nyáron két tojásan kotolt és valahányszor élelmet ment keresni, a macska mindig rátelepedett a tojásokra.

Mikor a tyúk visszajött, a cicus oda ült melléje és elkergette a patkányokat és egereket; mikor pedig a tojások kikeltek, a macska hűségesen őrt állott a csirkék mellett, míg anyjuk távol volt, nehogy szerte széledjenek. Hogy a csirkék mind szépen fölnevekedtek, ezt főleg a macska éberségének köszönheték.

Mennyi ideig csiráznak a magvak?

Kecskeméten 1874-ben a piaci kút furása alkalmával 100 véka árpát találtak, mely legalább 200 éves volt. Megpróbálták elültetni s még mindig csirázott. De vannak magvak, melyek még sokkal tovább megőrzik csirázó képességüket. Így a búza közel 3000 évig őrzi meg, a borsó 2500, a málna mag 1600, az olasz káposzta 1000, a rozs 140, a futó paszuly 100, a dinnye 41, a retek pedig 17 évig.

Pókot fogó légy. Uj-Zeeland szigetén (Ausztráliában) olyan légy él, mely pókot fogdos és a légy-világnak ezzel az esküdt ellenségével táplálkozik. Érdekes, hogy Közép-Olaszországban szintén ismernek olyan rovar-fajt, mely tökéletesen hasonlít az uj-zeelandi pók-fogó légyhez és melynek tudományos neve: *Sphex sabulosa* (olvasd: Szfeksz szábulóza). Különös, hogy noha ez a légy meglehetősen hasonlít a darázshoz, csipése mégis teljesen ártalmatlan.

Óriási növény-kert. A világ egyik legnagyobb növény-kertje a lyoni (Franciaország.) Ebben 4500 növény-fajt természetnek. A pálma-ház 180 méter hosszú, 25 méter magas, az orchidea-gyűjteménye pedig 1100 fajtából áll. Az üveg-házak évi költsége 35,000 frank, a szabadkerteté 70,000 frank.

RÁKÓCZI.

A 1903 okt. 10-iki Rákóczi ünnep alkalmával írta
Sziertes Artur.

(Képekkel a címlapon és a 231. lapon)

 SZÍV megdobban, a vér fölpezsdül,
a lélek pedig megfiatalodik e mai
nagy napon. Nagy ünnepünk van!
Onnan, ahol az ég a földdel összeér, diadal-
masan tör elő valami kápráztató fényesség:
a szabadság halhatatlan hőséneke, második
Rákóczi Ferencnek dicsőséges emlékezete.

Járja át a ti szíveteket is ez a ragvadás,
szenteljétek ti is néki ezt a napot! Ünne-
peljétek!

En pedig közéték kuporodom és el fogom
nektek mondani az ő történetét. Had tud-
ják meg azok is, akik még eddig nem
tudták, hogy ki volt ő!

* * *

1676. márc. 7-ikén, Borsiban született.
I. Rákóczi Györgynek és a hőslelkű Zrínyi
Ilonának volt méltó magzatja. Ifju korából
csak legifjabb gyermek éveit töltötte itthon,
de e pár esztendő is elég volt arra, hogy
magyar szíve olyan magyar érzésekkel tel-
jék meg, melyeket semmi erő, semmi hata-
lom onnan ki nem téphet.

Mert ki akarták ám tépni, de tövestül!

A magyarfaló Kollonics biboros vette
ugyanis kezébe neveltetését: erőszakkal
tépte el dicső édes anyja oldala mellől
és elvitte magával Bécsbe, a jezsuiták isko-
lájába, hogy cöpfösen, harisnyásan magához
hasznoló magyarfaló németet neveljen belőle.
Ami azonban nem sikerült.

Az ifju már életének e korszakában, a
jezsuiták keze alatt is élénk fájdalommal
vett tudomást szegény, elnyomott hazája
sorsáról. Lelkében ott lobogott már a
méces, amelyet a Gondvise-
lés később eget verő lánggá
növesztett és arra rendelt,
hogy a hazát a vak sötétből
kivezesse.

Midőn nagykorúvá lett s
Kollonics karmai közül végre
kikerült, az ország már rég
az elnyomatás béklyóiban
sinylődött. Lánglelke pillan-
tatig sem hagyta nyugton,
a hevesvérű, oroszlán-szívű
Bercsényivel való benső ba-
rátsága pedig csak fokozta
benne azt a vágyat, hogy
kirántsa hazáját abból a
hinárból, melybe I. Lipót al-
kotmányellenes alatt uralma
súlyedte.

Az elnyomatás mind su-
lyosabbá lett, a nemzet
türelme mindinkább fogyott.
Minden szem Rákóczi felé
fordult: tőle várta a szaba-
dulást.

Még nem irtak 1700-at,
midőn a szabadságharc tel-
jes erejével megindult.
Rákóczi seregei, a halhatat-

GRÓF BERCSÉNYI MIKLÓS. (Egykoru festmény után.)

A MAGYAROK UTCÁJA RODOSTÓBAN. (Beszédész vázlatán rajzolta Csérna Károly.)

lan kurucok, ebben az időben lángbetűkkel irták be nevüket a magyar nemzet történetébe. Diadalmasan nyomultak előre. 1703-ban már Rákóczié volt az ország: szabad lett a magyar!

És a nemzet nem maradt hálátlan. Az 1705-iki szécsényi országgyűlés az osztatlan hála és hódolat jeléül II. Rákóczi Ferencet Magyarország fejedelmévé választotta.

Ekkor érte el a küzdelem az ő delelő-pontját. Világra szóló kuruc hősök világra szóló hőstetteket műveltek, világra szóló dalokat énekeltek: mind, mind a nagy fejedelem lelkének hatása alatt.

Nagy, magasztos idők voltak!

De hajh, a szerencse forgandó! Attól kezdve, hogy az osztrákkal megkezdődtek a béketárgyalások, beborult a kurucok ege. Baráttól, szövetségéstől, csufosan elhagyatva az ellenség tulsúlyának még egy Rákóczi vezérlete alatt sem tudott ellenállni a nemzet. Annyi ragyogó lelkesedéssel kivívott szabadságát újra letiporták, a nemzet ügye ismét elbukott: Károlyi Sándor, Rákóczi fővezére, a majthényi sikon 1711-ben letette a fegyvert.

Rákóczi pedig néhány rajongó hívétől kísérvé, elhagyta e hazát, melyet oly önzetlenül imádott s amelynek szabadságáért hősi önfeláldozással küzdött.

Elment, hogy 1735 ápr. 8-án idegen földön, Rodostó magányában, esőben fejezze be dicsőséges földi pályafutását.

Elment, de itt hagyta köztünk ragyogó emléket.

Elment, de szózata itt harsog közöttünk: Juttassátok diadalra a szabadságot!

Elment, de a lelke itt lebeg körülöttünk, itt ragyog a szívünkben, a lelkünkben...

Járja át a ti sziveiteket is ez a ragyogás, szenteljétek ti is néki ezt a mai, nagy napot! Ünnepeljétek!

KÖZMONDÁSOK.

Nem kell a bátornak biztatás.

*

A bölcsesség a legjobb uti költség.

*

Mindennél jobb a jó név.

*

Legdrágább kincs a szabadság.

A HÁROM JÓ TANÁCS.

Irta Mendelényi Béla.

BIZONY előregedett az öreg Ükapó király. Nem is igen járt-kelt már szegény; legfőlebb ha néha ide-oda vitték karos-székben, mert hogy jártányi ereje sem igen volt.

Elő is hivatja egy szép napon tenger sok tanácsosát, az ország bölceit és így szól hozzájuk:

— Szerette cselédim, jó urak! Az idő bizony elsuhan fölöttem; nem az az ember vagyok, aki harmincz esztendeje. Öregséggel pedig nagy gond az ország gondja, s nekem, aki beteg vagyok, kétszeresen az. Ezért ugy akarom, hogy fiatalabb üljön a trónusomra. Három fiam vagyok, válasszatok közülök!

Elgondolkodik erre a sok hosszú-szakállu, és csak hallgat valamennyi. Nagysokára mégis felszólal közülök a legvénebb és azt mondja reszkető hangján:

— Uram király! Bátor fölséged akaratja szerint jut trónusra a királyfiúk közül valamelyik, mi mégis — ha már választani kell — a legfiatalabbat választanók, mivel így zúg a nép is.

— Jól van hát, mondja a király; hol vannak fiaim?

Nosza előállt a három királyfi szép sorjában fölséges apjuk trónusa elé és csak hallgatják ám, hogy imé a legkisebbé a trónus.

Összenéz erre a két idősebb királyfi és hej, gonosz indulat látszék a szemükben. Mégis megszólalt a legidősebb, méz-édes hangon:

— Fölséged akaratja törvény, mi azonképen térdet fejet hajtunk. Mégis ugy gondolom, nem ártana, ha öcsénk elsőbet világot próbálna egy kicsinyt — mert hiszen ugyan fiatal — azután ám üljön trónusra.

— Én is így gondolnám, adja föl a szót a középső királyfi. Akár mindjárt indulna is velünk.

— No hát ugy legyen, hagyta helyben

az öreg király. Menjetez és tapasztalatokban gazdagon térjetez meg.

A három királyfiu azzal tarisznyázott, kiki előkereste legkülönb kardját, piztolyát s még az nap elköszönte.

Nap is jött, nap is ment, derült volt, hol beborult ujfent, de a három királyfiu csak ment, megállás nélkül. Sok országban, tartományon keresztül vergődtek már, de csak ismét mentek, mert sok tapasztalat kell a királysághoz, mondogatta egyre a két bátya.

Pedig hát — igaz, ami igaz — csak azon járt egyre az eszük, vajjon hogyan és mint hagyhatnák cserbe öcsüket, hogy így aztán elnyernék otthon a trónust.

Végtére egy sűrű rengeteg erdőben megrohanták öcsüket, ledobták a lóru, elvették a kardját, mindenét, őt magát pedig bele taszították egy farkas-verembe s azzal elvágattak.

No, szegény kicsi királyfiu! Ott nyöszörög a veremben, de bizony ki-utat csak nem lel semerre.

— Hát én elvesztem! gondolta. Elveszejtett a tulajdon két testvérbátyám; csak azt tudnám, hogy miért?

De nem sokat buslakodhatott, mert bizony kis-vártatva csak nagy cikákolást hall ám künnen.

— Ejnye, ejnye! mondja a királyfiu. Vajjon mi baja lehet, hogy így fulladozik szegény pára? Gyere már, hadd segíték rajtad! szolt még hangosabban.

Erre a biztatásra azután csak eléperdül ám a verem szélén egy róka és usgyé!... be a királyfiuhoz.

Ez pedig belényul a torkába, kotorász benne egy kevéssé és imhol kirántja a csontot onnét.

— No, mondja a róka, soha sem voltam olyan közel a halálhoz, mint most s te mégis megmentettél. De ne busulj, akár mint is jutottál ebbe a verembe, segíték én rajtad. Állj csak amoda a verem falához.

Hogy a királyfiu oda állott, a róka egykettőre neki iramodott és künn termett a veremből. Azután lenyujtotta lompos far-

kát és ezen azután kikapaszkodott a királyfi is.

— Ha már ennyiben volnánk, mondja megint a róka, ülj csak a hátamra és mondd el, mi jóban fáradozol?

Elmondja a királyfi, hogy miben fáradt eddig és véletlenül hogyan esett a verembe, mert hát átallotta azt, hogy a testvér-bátyjairól elbeszélje, milyen pogány mód törték ellene.

— Jól van jól, mondja a róka. Nem firtatom, hogy mért és hogyan; de azt mondhatom, hogy most megindulok veled és meg sem állok a Gyászvárosig.

Azzal aztán, vigan nekiindul a róka és öreg estvére ledobban a Gyász-város kapujában.

— No, fiam, mondja a róka, ide gyere azután, mikor jó tanács kell. Majd itt várlak és majd megkapod. Most pedig eredj bé egyenest s a legelső embernek akivel szóba állasz, csak annyit mondj, hogy: »Megörzöm én!« Megértettél?

— Meg. Csak azt nem érem föl észszel, hogy mit őrök én meg?

— Már azt azután majd megmondják oda belül.

Igy a róka, és azzal eltűnik. A királyfi pedig benyit a kapun és csak ámul-bámul, mert még az utcán való kocka-kő is merőbe fekete posztótul volt fekete, a házakon pedig ablak helyett szurok. Minden kapu-szinben sirt egy-két ember s még csak hangosan sem beszélt senki is.

— Ez már aztán a gyász! gondolta a királyfi. De mit is mondott a róka?

Azzal odalép az egyik ember elé és csak rászól:

— *Megörzöm én!*

Az ember ránéz a király-fiura, összecsapja a kezét, megcsóválja a fejét, nagyot sóhajt és azzal kézen fogja és vezeti, de egyenest a király elé.

Hej szeretteim, itt volt csak a gyász! Itt már annyit sirtak-ríttak, hogy mindenkinek elapadt a könyje. És csakis úgy tudtak egy keveset sirni, hogy egyik csatlós a másik orra alá tormát reszelt. De reszelték is! . . . hatan pedig a szegény öreg király orra alá.

Az ember pedig bevezeti a király-fiut, egyenest a felséges király elé és, hogy oda érne a fekete márvány trónushoz (mert hát ezen ült a király éjjel-nappal), csak rámutat és mondja:

— *Megörzi!*

Nosza, lett erre csönd! Még a verebek is elhallgattak a palota kertjében. Az öreg király pedig búsan intett a kezével.

Az intés egy nagy pápaszeműnek szólt, aki előlépett a király mellől és így szólt:

— Éppen a százegyedik vagy. A többi száz már ott porlik a templom körül s te mégis azt mondd, hogy megörzöd?

— *Meg én!* mondta a király-fiú.

— Nos, úgy tudd meg, hogy a biztos halál elé mégy. Majd ha a templomba lépsz és az oltár mögött álló csont-halmot meglátod, jusson eszedbe a szavam. Ám ha megörzöd királyunk leányát, a szerencse napja reád virradt, mert akár honnét jöttél is, a király-leány keze és a fele-királyság a tiéd. Kardot kapsz, mert kivont karddal kell őrzened a kriptában eltemetett király-leányt, de őrséget magaddal nem vihetsz.

Most azután megvendégelték a királyfiut, majd hoztak neki fényes fringiót és mihamar előállott a csatlós, aki vezesse a templomhoz.

Amint így mennének, a király-fiú meg a csatlós, csak elérnek a város kapujához. Ottan állt pedig a róka, foga közt

egy diófa-levéllal. A király-fiu elvette a diófa-levelet s látja, hogy azon betűk vannak. Az irás pedig így szól:

»¹/₂12-kor a harang szívére ülj!«

Mennek tovább, be a templomba. Azaz, hogy csak a király-fiu be, mert a csatlós csak reá esukta az ajtót.

Sötét volt a templom, meg hűvös is. A toronyban pedig üti ám a féltizenkettőt.

A király-fiu sem volt rest, csak fel a toronyba és ott felkapaszkodott a legközelebbi harang szívére.

Itt ült és várt.

Mikor aztán üti az éjfelet, nagyot csattan ott lenn a kriptá-ajtó, szinte kifordult a sarkából és előrobog, talpig selyemben, a király-kisasszony, és — uram bocsá! — csak el kezdi keresni a királyfit. Keresi a padokban, az oltáron, fenn a kóruson, az orgona-sipok közt. Végre azután felfut a toronyba. Hanem mikor éppen kuszra fel a kötélén a harang szívéhez, csak üti az óra az egyet.

No, vége volt! Ugy eltiúnt a király-kisasz-

szony, mint a pára. A király-fiu pedig szép halkal lement a kriptá-ajtó elé és kivont karddal úgy állta az órséget reggelig, mint a cövek.

Volt másnap csodálkozás, mikor hire futott, hogy a százegyedik épen maradt és nem tépte szét a király-kisasszony, mint a többit. Csak hogy örülni mégsem örült senki, mert hogy három éjszakára szólt az órség. Mind a mellett tejjel-vajjal jól tartották a király-fiut s bort sem igen kimélték tőle.

Másnap estére kelvén, megint megindul a királyfiú a csatlóssal és lám a kapuban íme ott várja a róka a diófa-levéllal, amelyen ez az irás állott:

»³/₄12-kor az oltár mögött a csont-halom alá!«

Ez már világos, gondolta a királyfiú; ott bizony nem egyhamar lel rá.

Igy is volt. Mert amint eljött az ideje, a királyfiú csakugyan a csont-halom alá bujt, de úgy, hogy meg se pisszent, mikor éjfélkor eléperdült mellette a király-leány.

Ez meg csak kereste, egyre dühösebben, mindenütt; de hogy épp a csont-halmot szórna széjjel, csak üti a torony-óra az egyet. Így aztán megint vége volt mindennek. Állta aztán a királyfiú az órséget, de csak nem is hunyorított reggelig.

Még a nap is megállt másnap az égen, akkora merő csodálkozás szállott meg mindeneket. Még a kapások is arról ujságoltak, hogy bizony ott strázsált a királyfiú másod éjszaka is.

Hanem hát itt volt a harmadik éjszaka is!

Hogy ne tartották volna jól a királyfiút egész nap, csakhogy minél jobban győzze az órséget.

Elérkezik im az este. Indul megint a királyfiú a csatlóssal. És a kapu alatt ott várja a róka.

A diófalevélen pedig ez állt:

»Tüzd a kardot az oltár elé, magad pedig állj a kriptá-ajtóba, s mikor kilép a király-kisasszony, ragadd meg és kösd haját a kard markolatjához!«

Ez még csak aztán a bolond dolog! gondolta a királyfiú. De azért csak meg erősítette a szívét.

És mikor a templomba lépett, nyomban oda tüzte kardját az oltár elé és azzal oda állt a kriptajtóba.

Ejféلكor rohog ám elő a király-leány... de még csak egyet sem szólhatott, mert ugyan elkapta a királyfi és oda futott vele a kardhoz és oda kötözte szép arany hajánál fogvást.

És akár hiszitek, akár nem, a király-leány, akár mint erőlködött is, csak nem birt még pisszenni is. Mikor azután ütötte az egyet, csak elkiáltotta magát a király-leány:

— Megváltottál az igézet alól!

— Akkor hát el is oldalak, szépséges király-leány, mondotta a királyfi és azzal nyomban le is oldotta a haját a kardról.

Ebben a pillanatban kigyultak a templomban a gyertyák, megszólaltak a toronyban a harangok, fenn a kóruson az orgona, a templom ajtói pedig kitárultak.

És a város népe, melyet a nagy harangzugás talpra serkentett, seregestől tódult a templomba. De legelső közt is első volt az öreg király, akit a püspök kísért.

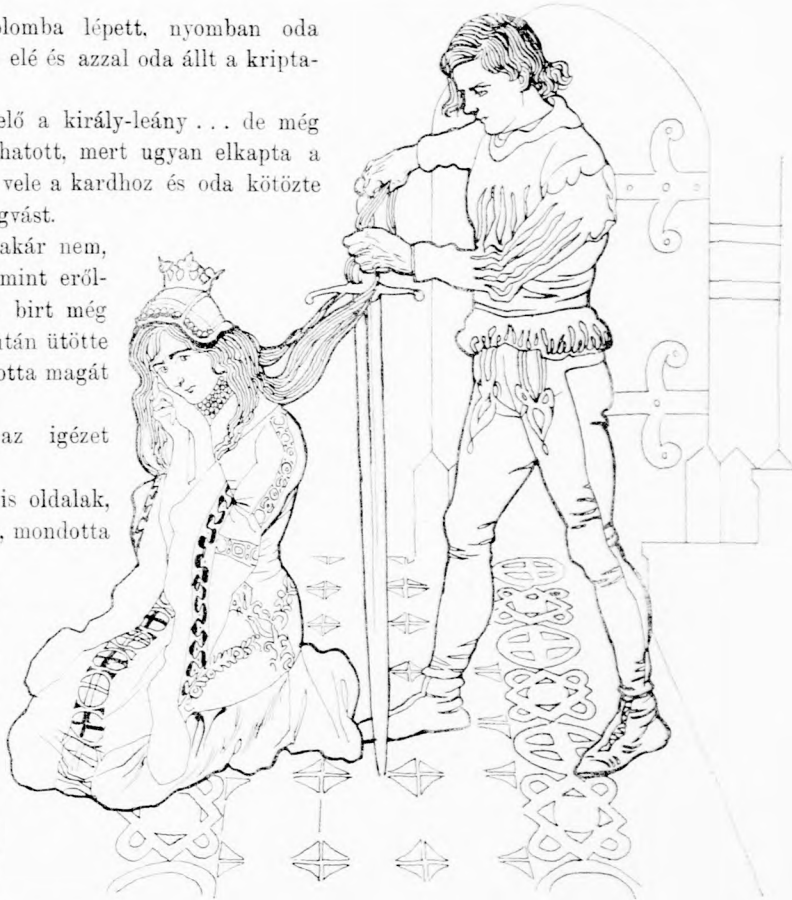
Mikor aztán mindenek egybegyülekeztek a templomban, a király megfogta leánya kezét és a királyfihoz vezetvén őt, így szólt:

— Uj életet él az én bánatos szívem, mert örömmel köszöntöm a virradatot. Legyetek boldogok, gyermekeim, akik boldoggá tettek engem!

— Amen, modta reá a püspök és legótt összeadta az ifju párt.

A templomból pedig egyenest a király palotájába vonult a tenger nép és neki láttak a lakodalomnak.

És még micsoda lakzi volt az! Álló egy esztendeig fejével játszott, aki nem táncolt. De táncolt is mindenki sőt még a másik öreg király is, akiért követség ment.

Csak a két gonosz testvér nem, mert ezeket börtönbe zárták és szigorúan rájuk szabták a törvényt, hogy azt a 18 szekér tormát, amely a nagy szomorúság idejéből megmaradt, folyton egymás orra alá reszeljék.

Most is azt reszelik, ha ugyan el nem porladtak azóta.

ÁRNYÉK URAM ÉS A SZAMÁR.

ÁRNYÉK uram a falujában mindenképen a legkiválóbb embernek tartotta magát. Szép cserepes háza volt, kétlevelű cifra a kapuja, tágas az udvara. Hat cimeres ökör járt ki a portájáról és sallangos, csillogó szerszámu négy ló. Sok szolgája, sok pénze volt.

— Én vagyok a leggazdagabb, mondta Árnýék Péter uram. Vagy van-e még a faluban másnak olyan háza, mint az enyím, annyi állatja és legkivált pénze, mint nekem? Nincs, nincs!

Hát igaz, gazdag volt s ez nagy tekintélyt szerzett neki. Mindenki szeretett volna az Árnýék Péter kegyébe jutni. Megválasztották bírónak. Ekkor így szólt Árnýék uram:

— Leggazdagabb vagyok s hozzá a falu elismeri, hogy a legokosabb is, mert bírónak választottak meg. Én vagyok a legbölcsebb.

Nem csak magában gondolta ezt, hanem a falubeliek előtt is el-eldicselkedett s nem akadt olyan, aki ellent mondott volna Árnýék uramnak. Mindenki erősítette, hogy úgy van, pedig nagyon jól tudták, hogy csak a gazdagsága miatt tették meg bírónak, mert a szegény Kerek Pálnak is több esze van. Esze után inkább lehetett volna bíró, mint Árnýék uram.

A bírói pálcá hatalmat is adott Árnýék uram kezébe. Ha valahol békétlenkedtek az emberek, ha veszekedtek, csak meg köllött jelennie, mindjárt csönd lett. Árnýék uram ezt nem bírói mivoltának, nem a bírói pálcával járó hatalomnak, hanem a maga testében lévő erőnek tulajdonította.

— Milyen erős vagyok, mennyire félek tőlem! mondta.

Hát igaz, hogy nem volt gyöngé ember, de mégse óriás erejű. Ott volt a faluban Fanyűvő János, Tagló Menyhért, meg sokan, akik mind erősebbek voltak, mint ő. Egyszer aztán Fanyűvő János Tagló Menyhérttel verekezésbe keveredett.

Micsoda küzdelem volt ez! Csakugy döngött a föld, még a házak is reszkettek

bele. A két nagyerejű ember talán el is pusztítja egymást, ha oda nem jön a bírói pálcával Árnýék uram. Közibök vetette a bírói pálcát s egybe szét vált a két haragos fél.

— No lám, gondolta Árnýék uram, a falu két legerősebb embere is hogy fél tőlem. Bizony nagy erő van bennem! Én vagyok a legerősebb.

Nem csak gondolta, hanem mondogatta is a falubelieknek.

— Csak az oroslán erősebb a bíró uramnál, szóltak hízkelve Árnýék Péternek.

— Csak az oroslán! pattogott Árnýék. Hát az oroslán erősebb volna mint én?

— Már csak erősebb, mert az a világon a legerősebb, mondta a tömzsi Hörcsög Gyuri.

— Mit legerősebb! Én vagyok a legerősebb! Ha nem hiszitek, hát majd megmutatom. Megmutatom! Dehogy is engedek. Én vagyok a leggazdagabb, legokosabb, hát mért ne lehetnék a legerősebb is?

Addig-addig fúrta a büszkeség Árnýék uram oldalát, míg utra nem kelt. Nyakába vette a világot s ment oroslán-keresni s vele megküzdeni.

De hát oroslán nem minden bokorban van. Sokáig kellett járni Árnýék uramnak, nagyon sokáig. De aztán végre is talált. Forró homok-pusztán egy kis erdő szélén akadt az oroslánra.

— No, csak hogy itt vagy! kiáltott örömeben Árnýék uram. Megöllek. Ugy-e oroslán vagy? kérdezte.

— Szamár, felelte az oroslán s busan nézett a fejszét csapásra emelő Árnýék uramra.

— Szamár? dühösködött Árnýék.

— Szamár, mondta másodszor is az öreg oroslán, aki éppen halál-tusáját vivta.

Árnýék uram még haragosabb lett, mert azt hitte, hogy neki mondja azt az oroslán, hogy szamár. Pedig az oroslán magára értette. Egy csapással széthasította az oroslán fejét.

— No, hát nem erősebb vagyok, mint az oroslán? Most már mehetek haza, mondta büszkén s lehúzta az oroslán bőrét.

A dicsőség azonban nem sokáig tartott. Alig ment egy pár lépésnyire, mikor egy hatalmas oroszlán bukkant eléje.

— Megállj! kiáltott rá az oroszlán. Verekedni akarok veled.

— Én meg nem akarok, mondta meghökkenve Árnýék Péter uram. Nincs szükségem több oroszlán-bőrre, híressé tesz ez az egy is.

— De az az oroszlán agg volt, akit megöltél. Nézd csak milyen tompa a karma, foga pedig nincs is. Tehát, ha híres akarsz lenni, velem köll megküzdened.

— Kérkedsz.

— Nem, felelte az oroszlán. Én a te bőrödöt nem fogom mutogatni, de nem akarnám, hogy te kérkedhess egy vén oroszlán bőrével, akit nem nagy dicsőség volt agyonütni. Nézd az én karmom, nézd a fogam! Én vagyok az igazi oroszlán! mondta s hatalmas karmait kimeresztette, szörnyű száját feltátotta.

Árnýék uram megrettent s mindenféle kifogást tett, hogy nincs kellő fegyvere, hogy el van fáradva. Az oroszlán azonban ráírvált:

— Ne fecsegy, készülj a küzdelemre, vagy széttéplek!

Erre neki ugrott Árnýék uramnak.

Az erejével kérkedő Árnýék ijedtében kiejtette kezéből a fejszét s térdén állva könyörgött életeért az oroszlán előtt. Az oroszlán elkacagta magát s hirtelen ledobta az oroszlán-bőrt. Árnýék uram előtt egy nagy pusztai szamár állt.

— Láttam, hogy mit tettél előbb az öreg oroszlánnal. Elszégyeltem magam, mert én is

talált oroszlán-bőrrel kérkedtem. Meg akartam tudni, hogy van-e még gyávább és hiúbb is nálamnál. Próbát tettem. S ime: téged hiúbbnak is, gyávábbnak is talállak. Köszönöm, hogy levettéd rólam a szégyen bélyegét. Nesze a másik oroszlán-bőr is, kérkedj vele, mondta a szamár s oda dobta az oroszlán-bőrt Árnýék uram elé. Maga pedig tovább állt.

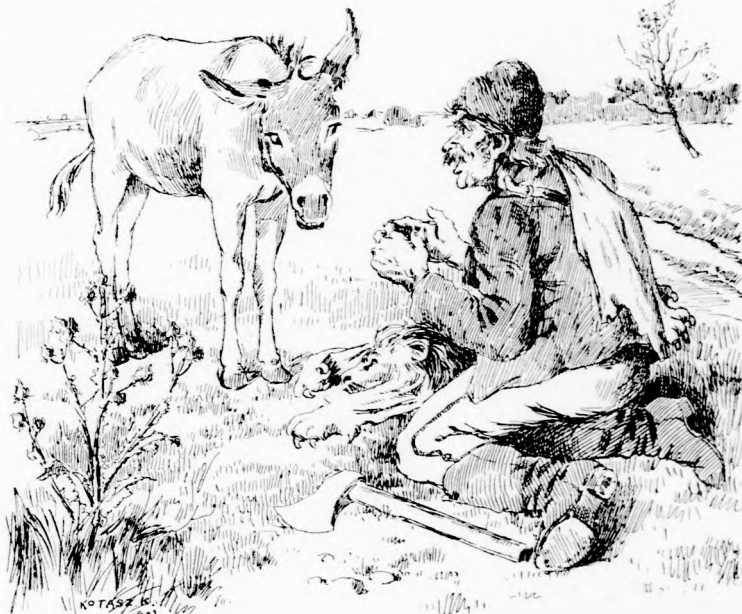
Árnýék uram elszégyelte magát.

— Egy szamár is kifogott rajtam, morgogta. Hogy volnék hát a legbölcsőbb? Oroszlánnak néztem s nem mertem vele megbirkózni. Hogy volnék hát a legerősebb? ... No, de a leggazdagabb vagyok, mondta s ezzel az egy vigasztaló érzéssel indult haza felé.

Sok esztendő mulva ért csak haza, de milyen csalódás érte. Otthon vagyonát, míg ő oda járt, fiai eltékozták. Semmije sem volt már.

Nagy bánatában leült a falu végére, tenyerébe hajtotta fejét s úgy zokogta:

— Azt hittem, minden vagyok; s ime semmi, semmi, csak egy szegény, nyomorult ember vagyok. *Nógrádi László.*

Haj, Rákóczi!

haj, Bercsényi!

Endrédi Sándor karuzes nótáiból.

Sebeink csak nem szűnnek meg
Tájni, égni,
Nem enyhülnek, megújulnak
Szenvedési,
De legsajgóbb az a régi —
Haj Rákóczi! haj Bercsényi!

Alva járunk, némán vérzünk,
Félig élünk . . .
Hova tűnt el a mi régi
Dicsőségünk?
Nagy ügyünknek nagy vezéri? . . .
Haj Rákóczi! haj Bercsényi!

Márványtenger sötét habja,
Dad haragja —
Az egeket sűrű zajjal
Ostromolja:
Meddig kell még rabul élni?
Haj Rákóczi! haj Bercsényi!

Ha te Isten, te nagy Isten,
Meghallgatnád
A bujdosó Magyarország
Nagy siralmát,
S reményt adnál újra néki!
Haj Rákóczi! haj Bercsényi!

Ha még egyszer, ha még egyszer
Fölvirradna
Szabadságunk lehangyolott
Fényes napja —
S nem kellene csak remélni . . .
Haj Rákóczi! haj Bercsényi!

INNEN-ONNAN.

Kinában a tanító naponként annyi krajcárt kap fizetésül, ahány gyermek az iskolában megjelen.

*

Különös véletlen. Ha Columbus papagája föl nem repül és meg nem mutatja a vakmerő hajósnak, merre van a sokáig kutatott szárazföld: akkor Columbus sohasem fődözte volna fel Amerikát, hanem a cél előtt visszafordul; Spanyolországból pedig nem vált volna világhatalom.

*

Mult idők maradványa. Abauj-megyében, Hejécén, még nem régen divatos volt az a sok-százados szokás, hogy a tetten kapott tolvajt két kisbíró kísérte az utcákon végig és ezek helyett maga a tolvaj volt kénytelen ilyesféle hirdetést kikiáltani: »Tudomására hozatik minden helybeli lakosnak, hogy libát, kacsát, tyúkot, csirkét lopni nem szabad, mert aki lop, úgy jár mint én, hogy kisbírák kísérik s ő maga kénytelen kidobolni a lopást!«

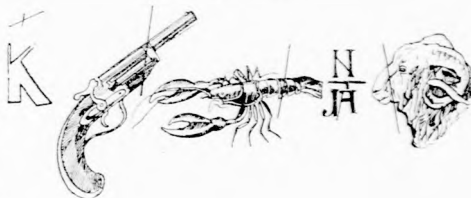
*

A száz éves Chicago (ejtsd Csikágó.) Néhány nap mulva ünneplik meg az Amerikai Egyesült-Államokban Chicago megalapításának századik évfordulóját. A város egy erődből keletkezett, melyet az Egyesült-Államok csapatai 1803-ban építettek. Ma Chicago népességét és gazdagságát tekintve, a negyedik helyen áll a világ összes városai között. Lakosai a legkülönbözőbb nemzetiségekhez tartoznak: félmillió német, 125.000 lengyel, 100.000 svéd, félmillió pedig különböző más európai, afrikai vagy ázsiai nyelveket beszél. Az 1900. évi népszámlálás szerint New-York az Egyesült-Államok első, Chicago pedig második gyárvárosa volt. A gyárak száma Chicagóban 19.203, a befektetett tőke értéke 2400 millió korona, az évi termék és tőke 3000 millió korona. Chicago arról is híres, hogy ott voltak a legnagyobb tüzek. Így 1871-ben a város központjában olyan tűzvész dult, mely 3 és fél mérföld területre terjedt ki és 14.700 épületet hamvasztott el. Kétszáz ember meghalt és csaknem 100.000 hajléktalan lett. A kár jóval meghaladta a milliárd koronát. Az elhamvadt épületek helyét csakhamar ujak foglalták el, melyek gombamódra nőttek ki a földből s még nagyobb lett a város, melynek lakossága ma a két milliót meghaladja.

FEJTÖRŐ.

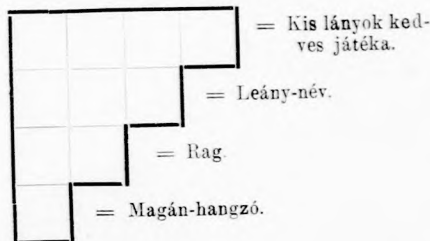
Kép-rejtvény.

Szám-rejtvény.

- 24, 8, 5, 10, 15, 12, 30, 14. = Értte harcoltak a magyarok 1848-ban.
 9, 26, 2, 28, 22. = Megbánás a vége.
 19, 27, 21, 1. = Festő használja.
 7, 3, 11, 13, 23. = A szájjal függ össze.
 29, 35, 20, 37, 4. = Nagyobb szobát neveznek így.
 18, 6, 36, 16, 34. = Szín.
 32, 31, 33, 17. = Nép-faj.
 24, 38. = Felettünk van.
 1-38. = Petőfi egyik versének két első része.

Kocka-rejtvény.

Tréfás nyelvtan.

1.

Az egész leány-név, első része ige, második része idő-határozó.

2.

Név vagyok. Ha első betűmet elveszed, hasznos állatja vagyok az eszkimónak; ha második betűmet elveszed, személyes névmássá leszek.

Ugró-rejtvény.

K	I	A	U	D	N	D	
S	F	L	Y	S	A	O	R

Rejtett nevek.

1. Gyere be Katinka.¹
2. A katona zenekar csinosan játszik.
3. Mama ritkán olvas.

A megfejtők között, a kihuzott nevek sor-rendjében: **3 korona-**, **5 korona-** és **8 korona-**áru könyvet sorsolunk ki jutalom-díjúl.

¹ Ezek a szavak két nevet rejtenek.

MEGFEJTÉSEK ÉS MEGFEJTŐK.

A »KIS LAP« LXV. köt. 13-dik számában közölt rejtvények megfejtése a következő:

Kép-rejtvény: Okos ember sokat tud.
Szó-rejtvény: magas, maga, mag, ma, s, aga.

4	7	3	8
9	4	8	1
1	8	4	9
8	3	7	4

Szám-rejtvény:

Betű-rejtvény: Éva.

Csillag-rejtvény: A törpe csak törpe, ha bércezen áll is.

Rejtett név: Erzsébet.

K	Á	S	A
P	A	L	I
P	Á	P	A
GY	A	L	U
K	Á	V	É
K	Á	K	A
R	O	ZS	I

M e g f e j t ő k : Keczer Ilona, Gerber Erzszi, Klári és Mancsi, Kramer Irénke, Wagner Elzi és Jenő, Dukesz Zsófi és Pali, Erdődy László, Devics Gizella

és Sándor, Thyll Laci, (írásodat ne hányd el! F. b.) Benyovszky Pistike és Béluska, Fülep Erzszi és Olga, Bernáth Lajos, Tischler Mici és Lajos, Pongrácz Vilma, (Miért megfordított rendben »Vilma Pongrácz«-nak irod magyar lány létedre a te nevedet? F. b.) Szemző István, Paulik Irike, Herzfeld testvérek, Chmura Etel, és László, Milutinovits Corinna és Janka, Kuhn Ottó, Bernát Lajos, Hatfaludy Erzsike, Rakovszky Menyhért, Medveczky Margitka és Sándorka, Mérey Dalma, Strasser Pál, ifj. Berde Béla, Geréb Andor, Ungár Erzsike és Sándor, Goldstein Anna és Ernuska, Irsai István.

A jutalom kisorsolása szabályszerűen megtörtént: 3 korona áru könyvet nyert *Hatfaludy Erzsike, Fehértemplom*; — 5 korona áru könyvet *Keczer Ilona, Nagy-Szeben*; — és 8 korona áru könyvet *Ungár Erzsike és Sándor, Budapest*, kiknek az illető könyveket a kiadóhivatal megküldi.

*

A »KIS LAP« LXV. köt. 12-ik számában közölt rejtvények megfejtését beküldték még: Paulik Irike, Chmura Etel és László, Makray László, Hatfaludy Erzsike, Lukovits Lucika, Blau testvérek, Strasser Pál, Ungár Erzsike és Sándor.

Szt Lőrinczy Gazsi. A családi név helyesírását kár bolygatni. Sőt a régies írásmód díszére válik, mint a régi érceken a nemes rozsdá, a régi palotákön a szürke patina. Azért hát épségben tartjuk az *Eötvös, Wesselényi, Desseuffy, Széchenyi, Horváth, Theureuk, Deésy* stb. magyar családneveket a maguk kedves ősiségében és nem írjuk így, hogy: *Ötvös, Veselényi, Dezsöfi, Szécsenyi, Horvát, Török s Dézsi*. Ez okból a te »rejtett nevedet« nem is sorozhatom be. — Geréb Andor. Már hogy ne fogadnám el? Csak feleljen meg. — Goldstein testv. Soraitok igaz örömmre szolgáltak s ha lesz valami érdemleges válaszolni valóm, nem fogom elmulasztani. Bemutatkozástokat kellemes tudomásul veszem. — Több levélről a jövő számban.

Társ-szerkesztő ROBOZ ANDOR.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Budapest, Kerepesi-ut, 54. sz., Athenaeum-épület.
Nyomatja a kiadó-tulajdonos: Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-társulat Budapesten.